

Styr på sagstilgangen til Højesteret

Afhøjesteretspræsident Børge Dahl

1. Højesterets rolle

Det var et væsentligt formål med domstolsreformen at opnå en mere hensigtsmæssig ressourceudnyttelse i domstolssystemet. Om Højesterets rolle er det i bemærkningerne til lovforslaget om domstolsreformen anført, at de centrale opgaver for Højesteret er at sikre retsenheden i landet og at træffe afgørelse i sager, som rejser spørgsmål af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. Det var således et af målene med reformen, at Højesterets ressourcer koncentrerer om behandlingen af principielle sager, der har den nævnte samfundsmæssige betydning.

I oktober 2012 skrev jeg til justitsministeren om sagstilgangen til Højesteret (brevet er medtaget som bilag til Højesterets årsberetning 2012, der findes på www.hoejesteret.dk). Som det fremgår af brevet var det Højesterets vurdering, at dette mål ikke var nået for de civile ankesager. En intern bedømmelse, som Højesteret havde foretaget siden 2011, viste, at ca. hver tredje af de ankesager fra landsretterne, hvor landsretten havde truffet afgørelse som første instans efter henvisning fra byretten, ikke opfyldte de nævnte kriterier og dermed ikke burde have været indbragt for Højesteret. Samtidig var det mere end hver anden ankesag fra Sø- og Handelsretten, som vurderet på denne måde var uegnet til behandling i Højesteret, og ud-

faldet af adskillige af disse sager beroede på en konkret bevismæssig vurdering.

Hertil kom, at tilgangen af civile ankesager, der havde været faldende med domstolsreformen, fra 2010 til 2011 steg med 7 %, og at den gennemsnitlige gennemløbstid for civile ankesager i 2011 var 862 dage, altså 2 år og 4 måneder. En alt for lang gennemløbstid og stigende sagstilgang lovede ikke godt for indfrielsen af et mål for gennemløbstiden på et år. En nedbringelse af gennemløbstiden ville ikke mindst være af betydning i de sager, hvor der er behov for en afklaring fra Højesteret.

Højesterets vurdering var på den baggrund, at der var et klart behov for at få bedre styr på sagstilgangen til Højesteret. Vi fremhævede betydningen af en øget koordinering af, hvilke sager der henvises fra byret til landsret, for at sikre, at det er de rigtige sager, som bliver valgt. Det er ved at få de rigtige sager afgjort i rette tid, at Højesteret bedst udfylder sin rolle. Et højesteretspræjudikat i tide er ikke mindst af betydning for arbejdet i de underordnede instanser.

2. Sagstilgangen til Højesteret

Ved lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven m.v. (Sagstilgangen til Højesteret m.v.) er der nu gennemført en række ændringer med det formål at bidrage til, at Højesteret kan varetage den beskrevne rolle. Loven er vedtaget med tilslutning fra alle instanser ved domstolene og enstemmigt af Folketinget.

Børge Dahl

Kriteriet for henvisning fra byret til landsret er præciseret. Til kravet i § 226, stk. 1, at sagen er af principiel karakter, er føjet: ”og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt”. Fremover kan afgørelser om henvisning kæres. Der er endvidere i § 226 indsat et stk. 5, hvorefter landsretten af egen drift skal påse, at betingelserne for henvisning i stk. 1 er opfyldt og sende sagen tilbage til byretten, hvis det ikke er tilfældet. For i øvrigt at skabe sikkerhed for og koordinering af, at det er de rigtige sager, der indbringes for Højesteret, er det i forarbejderne forudsat, at landsretterne samler henviste sager i en enkelt afdeling i hver landsret, og at landsretterne løbende koordinerer henvisningspraksis ved drøftelser landsretterne imellem og med Højesteret.

Adgangen til at anke domme afsagt af Sø- og Handelsretten til Højesteret er i § 368, stk. 4, blevet indskrænket. Fremover kan anke ske til Højesteret eller til landsret. Anke til Højesteret kan kun ske, ”hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen eller retsudviklingen, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans”. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne er opfyldt og afviser anken, hvis det ikke er tilfældet (hvorefter der kan ske anke til landsret inden for en kort frist).

Som det fremgår, er det primært ønsket om at sikre, at Højesteret får de rigtige sager, som er omdrejningspunktet for lovændringen. De nye regler giver gode og hensigtsmæssige redskaber hertil.

Den meget lange gennemløbstid for civile sager i Højesteret er et andet og selvstændigt problem, der har eksisteret længe. Sagspresset blev større og større op til domstolsreformen. Vi stod på hovedet for at følge med. Samtidig bliver sagerne større og tungere. Vi er udfordret på en anden måde, fordi vi skal være en rendyrket præjudikatinstans. Der er i dag flere principielle sager, og de bliver stadig mere komplicerede, bl.a. på grund af EU-rettens voksende betydning. Og så gør vi i dag mere ud af domsskrivning med redegørelse for retsgrundlag og udførlige begrundelser, som skaber klarhed. Vi skriver mere end tidligere. Og det tager tid.

Det går nu heldigvis den rigtige vej – gennemløbstiden for civile ankesager var i 2013 22 måneder – og med de nye regler er der skabt grundlag for en permanent nedbringelse af gennemløbstiden, som stadig er for lang. Ventetiden – det tidsrum, som er belagt med allerede berammede sager – er for tiden 14 måneder. Højesteret fastholder sit mål om, at gennemløbstiden for civile ankesager skal ned på et år, og det er et realistisk mål. For straffesager har vi i årevis reserveret plads i kalenderen og i 2013 haft

en gennemløbstid tæt på vores mål på 3 måneder, som vi også agter at fastholde.

3. Dommerrollen og sagsophobning

Ved domstolene arbejder vi for ret og retfærdighed ved at træffe rigtige afgørelser i rette tid. I artiklen i UfR 2012B.400 ff om dommerrollen skriver jeg udtrykkeligt, at ”vi kommer ikke uden om at gøre det med sagsbehandlingstid til et indsatsområde de kommende år”, ligesom det fremgår, at korte sagsbehandlingstider er et mål for Danmarks Domstole 2013-2018, og at der er ”fuldstændig opbakning hertil hele vejen rundt”. Selvfølgelig skal vi effektivisere og rationalisere, hvor det kan lade sig gøre, det har vi ved domstolene givet hinanden håndslag på.

Det er i overensstemmelse hermed, når jeg i et afsnit om ”Domstolsadministration” skriver, at vi dommere ikke skal være som ”funktionærer, der stempler ind og ud”, men skal løfte et ansvar, som modsvarer vores chefløn, hvorfor vi ikke skal sidde og tælle til 37. Vi skal yde, hvad der skal til, uden at den ekstraordinære indsats under ekstraordinære omstændigheder kan blive målestok for, hvilke grænser kapacitet sætter.

Ophobning af sager i domstolssystemet er noget, samfundet kan regne med, at domstolssystemet og dommerne er en del af løsningen på.